

העותרים: 1. ג'ראר

2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, ע"ר

כולם ע"י ב"כ עו"ד טארק איברההים (מ.ר. 31081) ו/או יוסי וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או עדי לנדאו (מ.ר. 29189) ו/או תמיר בלנק (מ.ר. 30016), מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, טל': 02-6283555, פקס: 02-6276317-
02

נ ג ד

המשיב: מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

באמצעות פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים

עתירה לצו Habeas Corpus

מוגשת בזאת עתירה למתן צו-על-תנאי, המופנה אל המשיב והמורה לו לבוא וליתן טעם מדוע לא יודיע למשפחת העותר 1 מה עלה בגורלו של העותר 1 שנעצר בידי כוחות הביטחון של ישראל: אם הוא מוחזק על-ידו או על-ידי מי מטעמו – היכן הוא מוחזק ומכוח איזה דין; ואם שוחרר או הועבר לגורם אחר – מתי, היכן, לידי מי, ומה ידוע לו על מקום הימצאו היום.

בקשה לקביעת דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה.

עניינה של עתירה זו בזכותו היסודית ביותר של עצור, שנעצר על-ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל במהלך פעולותיהם בגדה המערבית, שדבר מעצרו ומקומו יוודע. בזכות זו תלוי מימושן של זכויות אחרות של העצור – לייצוג משפטי, להתערבות בעניין תנאי מעצרו וכד'. הזכות היא גם זכותה של משפחת העצור לדעת מה עלה בגורל בנה והיכן הוא מוחזק.

הדין מורה, כי הודעה על מקום מעצרו של העצור תימסר לאדם הקרוב לו ללא דיחוי. בעניינו של העותר 1 חלפה כבר תקופה של 8 ימים מאז המעצר, ולמרות נסיונותיו של העותר 2 לאתרו, לא מסר המשיב היכן הוא מוחזק.

הזמן החולף מגביר את חוסר הוודאות בו חיה המשפחה, את דאגתה ואת חרדותיה. הזמן החולף גם מסכל – מרגע לרגע – את מימוש זכויות היסודיות ביותר של אנשים המצויים במשמורת והן נטולים כוח להגן על ענייניהם בעצמם.

אם עודו בידי רשויות המדינה, זכאית המשפחה על-פי דין לדעת מיד אודות מקום הימצאו ולמנות עורך-דין שייצגו בהליכי המעצר. אם יצא מידי המדינה, חובה על המדינה לספק בדחיפות כל מידע שיסייע באיתורו, ובהגנה עליו במידת הצורך.

במספר של עתירות הביאס קורפוס שהוגשו בחודשים האחרונים על-ידי העותר 2 לבית-משפט נכבד זה בעניין תושבי השטחים שנעצרו על-ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, בית-המשפט קבע תקופה מקסימלית של 24 שעות שבגדרה על המשיב היה להשיב לעתירה. כך, למשל, בבג"ץ 8352/02 חבאיבה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (שהוגש בתאריך 2.10.2002); בבג"ץ 8417/02 אבו עביד ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (שהוגש בתאריך 3.10.2002); בבג"ץ 8488/02 נבתיטי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (שהוגש בתאריך 7.10.2002).

מצורפים בזה:

עותק מדף העתירה הראשון ומהחלטה מתאריך 2.10.2002 בבג"ץ 8352/02 הנ"ל,
מסומנים ע/1 ו- ע/א1;

עותק מדף העתירה הראשון ומהחלטה מתאריך 3.10.2002 בבג"ץ 8417/02 הנ"ל,
מסומנים ע/2 ו- ע/א2;

עותק מדף העתירה הראשון ומהחלטה מתאריך 7.10.2002 בבג"ץ 8488/02 הנ"ל,
מסומנים ע/3 ו- ע/א3;

ואלה הם נימוקי העתירה

העובדות

עניינם של העותרים

1. העותר 1, בן 22, תושב ואדי בורקין (נפת ג'נין). בתאריך 27.10.2002 כוחות צה"ל נכנסו לבית שבו מתגורר, חיפשו בו, ולבסוף עצרו את העותר 1. בתאריך 27.10.2002 פנה העותר 2 למרכז השליטה של מפקדת קצין משטרה צבאית ראשי בבקשה שיאתרו את העותר 1. מרכז השליטה השיב בתאריך 31.10.2002 כי הוא לא אותר על-ידו. משפחתו של העותר 1 לא שמעה ממנו כלום עד להיום.

2. העותר 2 הוא עמותה לזכויות אדם המסייעת לתושבי השטחים הכבושים שזכויותיהם קופחו בידי המשיב. בין שאר פעולותיה, הוא מסייע באיתור מקום החזקתם על עצורים שנעצרו על-ידי כוחות הביטחון של ישראל.

כשל חוזר

3. הכשל באיתור בעניין זה אינו כשל בודד. בחודשים האחרונים אנו עדים לליקויים קשים בתפקודו של מרכז השליטה, עליו מוטל התפקיד לאתר עצורים ולהעביר את המידע למשפחותיהם ולארגונים שעיסוקם בכך. ליקויים אלו כבר גרמו לריבוי עתירות לבית-משפט נכבד זה, כשכמעט בכל המקרים הביאו העתירות לאיתור מהיר של העותרים באחד ממתקני הכליאה. המקרים המגיעים לפתחי בית-משפט נכבד זה הם רק בבחינת קצה קרחון ביחס לבעיות עמן מתמודד העותר 2 באורח יומיומי. חלק מהכשלים נובע מבעיות טכניות הניתנות לפתרון (כגון בעיות בתקשורת מחשבים בין מרכז השליטה לבין מתקני כליאה). חלק מהבעיות נובע מנהלי עבודה לקויים בתוך היחידה. חלק מהבעיות נובע מליקויים בדיווחים למרכז השליטה מגורמי הכליאה. כך, למשל, מרכז השליטה מתעדכן בנתונים מהמשטרה ומשירות בתי-הסוהר באורח מקוון. אולם מסתבר שהמידע המגיע מגורמים אלה אינו כולל (לפחות בחלק מהמקרים) מידע אודות עצורים המוחזקים במתקני המשטרה והשב"ס אולם באגפי השב"כ. לקבלת מידע על עצורים אלו פונה מרכז השליטה לשב"כ, ותשובות השב"כ אינן ניתנות מיידית, אלא משתהה – לעתים עד כדי שבוע. מהלך דברים זה עומד בניגוד לפסיקת בג"ץ (בעניין **חירבאווי**, המצוטט להלן) המחייבת, שמרכז השליטה יקבל מידע עדכני על מקום ההחזקה של כל עצור **אחת ליממה**.

בתאריך 30.9.2002 פנה העותר 2 לפרקליטות המדינה בעניין עיכוב התשובות מהשב"כ. פנייתו טרם זכתה למענה.

העתק מהמכתב מצורף לעתירה מסומן ע/4.

הטיעון המשפטי

4. אין צורך להכביר מלים על הזכות למסירת הודעה בדבר מעצרו של אדם ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של העצור והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם במשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של העצור ובני משפחתו. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון בבג"צ 670/89 עודה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פ"ד מג (4), 515, בעמ' 517:

"חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו".

5. מזכות יסוד זו, נגזרת החובה של הרשויות המתאימות למסור מידע זה לעצור ולבני משפחתו. חובה זו גם מעוגנת בדין ובפסיקה. סעיף 78א(ב) לצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 53) (אזור יהודה) (מס' 1220), התשמ"ח-1988, שתיקן את צו בדבר הוראות בטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378), התש"ל-1970, קובע כי:

"נעצר אדם, תימסר ללא שיהוי ידיעה על מעצרו ומקום הימצאו לאדם הקרוב אליו, זולת אם ביקש העצור שלא להודיע כאמור" [ההדגשות שלי – ט' א']

בבג"צ 6757/95 חירבאוי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (פורסם בתק-על 103, 196), בית-משפט נכבד זה נתן תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים, שלפיו:

"א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו.

היה והעצור ביקש שלא למסור הודעה טלפונית או אחרת, יירשם הדבר בטופס.

במידה והעצור לא מסר פרטים למסירת הודעה טלפונית, תישלח גלויה עח דבר מעצרו לבני משפחתו לפי כתובת שמסר העצור.

(ב) מרכז השליטה הצה"ל"י (בין שהמדובר במשל"ט ובין שהמדובר בגורם אחר) יקבל מכל הגורמים (צה"ל, משטרה, שב"ס), מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב של גורמי חוץ.

(ג) מרכז השליטה הצה"ל"י ימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הפונה לקבל את המידע באמצעות הטלפון.

(ד) תיבדק על ידי גורמי צה"ל מול גורמי הרשות הפלסטינית, האפשרות למסור מידע כאמור גם ל- d.c.o., על מנת שהודעה כאמור תוכל להימסר גם באמצעותם".

6. הנה כי כן, מחובת הרשות העוצרת אדם מהאזור למסור למשפחתו של העצור הודעה, בין טלפונית ובין בדרך אחרת, על עובדת מעצרו ומקום החזקתו. כגיבוי לחובה זו, נקבע מנגנון שיאפשר למשפחות לפנות לארגונים כדוגמת העותר 2 ולעורכי-דין, על-מנת לקבל מידע עדכני אודות מקום המעצר של יקיריהן, וזאת באמצעות מרכז השליטה הצה"ל"י.

7. אין גם מחלוקת על חובת המדינה לסייע באיתורו של נעדר, ככל שיש בידיה מידע שיאפשר לגלות מה עלה בגורלו. זכויותיו היסודיות ביותר של האדם לחירות, לחיים ולשלמות הגוף הן המונחות כאן על כף המאזניים. לזכויות לחיים ולשלמות הגוף מעמד חוקתי מיוחד, שכן המדינה מחויבת על-פי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו לא רק שלא לפגוע בהן, אלא להגן עליהן אקטיבית.

8. כאשר המקום האחרון בו נראה אדם היה במשמורת המדינה, מקבלות חובות אלו צביון מיוחד. מדינה דמוקרטית אינה יכולה לסבול שאנשים ייעצרו בידיה וייעלמו כמו בלעתם האדמה.

9. ממהותה של עתירה זו שהיא אינה מגובה בתצהירים ובייפויי כוח מטעמים של העותרים, למעט תצהיר (ויפוי כוח) מטעם העותר 2, בנוגע לקבלת המידע אודות העותר 1 במשרדו ובנוגע לפעולותיו בעניינו.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט להוציא בדחיפות צו **Habeas Corpus** כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיב, להופכו להחלטי ולהטיל עליו את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 3 בנובמבר 2002.

טארק אחבראהים, עו"ד

ב"כ העותרים

תצהיר

אני הח"מ דליה קרשטיין נושאת ת.ז. מס' לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזה בכתב כדלקמן:

1. אני עושה את תצהירי זה בתמיכה לעתירה לצו הביאס קורפוס בעניינו של העותר 1 (תושב מהשטחים).

2. אני מנהלת עמותת המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר.

3. הריני לאשר כי כל הפרטים המצוינים לגבי העותר 1 התקבלו ממשפחתו של העותר 1 ונאספו במשרד העמותה על ידי צוות רכזים מיומן.

4. כל הפרטים אודות ניסיונות האיתור של העותר 1 נכונים, ונרשמו לאחר בדיקת המסמכים הרלוונטיים.

5. תצהיר זה ניתן בתמיכה לעתירה.

6. אני מצהירה כי זהו שמי, זוהי חתימתי וכי תוכן תצהירי אמת ונכון.

דליה קרשטיין

אישור:

הנני מאשר בזה כי ביום 3.11.2002 הופיעה בפני עורך-דין טארק איברההים (מ.ר. 31081) במשרד המוקד להגנת הפרט ברח' אבו עוביידה 4, ירושלים, הנ"ל המוכרת לי באופן אישי, ואחרי שהוזהרתי כי עליה להצהיר את האמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה את נכונות הצהרתה הנ"ל וחתמה עליה בפניי ובנוכחותי.

טארק איברההים, עו"ד

חותמת